

บทที่ 1

บทนำ

สมรรถภาพด้านการสอนของครูนั้นมีความสำคัญและจำเป็นต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทและความรับผิดชอบโดยตรงในการให้ความรู้ และเป็นแบบอย่างเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านอื่น ๆ แก่นักเรียน ดังปรากฏในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2531) ซึ่งพระราชทานแก่คณะครู นักเรียน โรงเรียนวังไกลกังวล ในโอกาสเข้าเฝ้ารับเสด็จพระราชทานรางวัล ณ พระราชวังไกลกังวล พระองค์ทรงให้ความสำคัญและความสนพระทัยในเรื่องนี้ว่า

.... สำหรับครูนั้น จะต้องทำให้เป็นที่รักเป็นที่เคารพเป็นที่เชื่อใจ ของนักเรียนเหมือนกัน ข้อแรกต้องฝึกฝนตนเองให้แตกฉาน และแม่นยำ ชำนาญ ทั้งในวิชาความรู้และวิธีสอน เพื่อสามารถสอนวิชาทั้งปวงได้ ถูกต้องกระจ่างชัด และครบถ้วนสมบูรณ์ อีกข้อหนึ่งต้องทำตัวให้ดี คือต้องมี และต้องแสดงความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์ สุจริต ความสุภาพ ความเข้มแข็ง และอดทนให้ปรากฏชัดเจน เคยชินเป็นปกติวิสัย เด็ก ๆ ก็จะได้เห็นได้เข้าใจในคุณค่าของความรู้ในความดี และในตัวของคุณครูเองอย่างซาบซึ้ง และยึดถือเอาเป็นแบบอย่าง การกิจของคุณครู คือการให้ การศึกษาก็จะได้บรรลุตามที่มุ่งหวังกันอยู่

สาโรจน์ บัวศรี (2515) นักการศึกษาคนสำคัญได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูว่า ครูนั้นจะต้องสามารถทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาการของนักเรียน รู้จักวางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน รู้จักใช้วิธีสอนในรูปแบบต่าง ๆ รู้จักใช้วิธีวัดผลได้อย่างเหมาะสม สามารถใช้แบบทดสอบต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน สามารถปกครองชั้น ตลอดจนปฏิบัติงานธุรการต่าง ๆ ของโรงเรียนได้

เดวีส์ (Davies, 1981) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ สารีโรจน์ บัวศรี ว่า ครูนั้นเปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมระหว่าง ความรู้ และความไม่รู้ ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งครู ต้องเรียนรู้ และเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน นอกจากนี้ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถใน ด้านต่าง ๆ และเป็นบุคคลที่น่าสนใจสำหรับนักเรียนด้วย

จะเห็นได้ว่า สมรรถภาพด้านการสอนของครูเป็นปัจจัยสำคัญมากที่จะพัฒนา ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาทุกระดับ เพราะครูต้องเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพเพียบพร้อมทั้ง ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการสอนตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ, 2523)

สุจิต เพียรชอบ (2522) ได้จำแนก องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสมรรถภาพด้านการสอนที่ครูควรปฏิบัติไว้ 6 ประการคือ

1. การเตรียมการสอน ประกอบด้วย การนำหลักสูตรไปใช้ การใช้คู่มือ แผนการสอน และการทำบันทึกการสอน
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน ประกอบด้วย หลักการเกี่ยวกับการพัฒนา และการใช้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เทคนิคการประเมินผลผู้เรียน การเขียนข้อสอบจาก วัตถุประสงค์
3. การเลือกวิธีการ และเทคนิคการสอน ประกอบด้วย วิธีสอนการนำเข้าสู่วิทยา การตั้งคำถาม การสร้างความสนใจ เทคนิคการสอน
4. การผลิต และการใช้สื่อการสอน ประกอบด้วย การเลือกใช้สื่อการสอน ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา การเก็บรักษาสื่อการสอน การผลิตสื่อการสอนแบบต่าง ๆ
5. การวัด และการประเมินผลการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเลือกรูปแบบ และวิธีการประเมินผล การสร้างและเลือกใช้เครื่องมือทดสอบต่าง ๆ การออกข้อสอบปรนัย และอัตนัย
6. การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย การสอนซ่อมเสริม การให้การปฐมนิเทศ การจัดมุมหนังสือ การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร

สำหรับสมรรถภาพด้านการสอนศิลปะนั้น โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1982) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูศิลปะ ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียน โดยทั่วไปวิชาศิลปะถือว่าเป็นวิชาที่มีลักษณะเฉพาะตัว สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้

เป็นอย่างดี ดังนั้นครูควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ให้นักเรียนรู้สึกประทับใจในตัวครู ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้ที่มีโอกาสใกล้ชิดนักเรียน สามารถสร้างความไว้วางใจ และการยอมรับ ให้เกิดในตัวผู้เรียน ครูควรสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสอน และการให้คำแนะนำแก่นักเรียนสำหรับการประเมินผลงานของ นักเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญเพราะนักเรียนถือว่าครูนั้นเป็นผู้วางรากฐานในการตัดสินผลงาน ดังนั้นครูไม่เพียงเป็นผู้ตัดสินผลงานเท่านั้น ครูต้องเข้าใจถึงแนวความคิดของเด็กในการสร้าง ผลงานด้วย

ประเทิน มหาจันทร์ (2528) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูศิลปะนั้น จะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะพื้นฐาน 3 ประการคือ

1. ความรู้ ความสามารถ ในวิชาศิลปศึกษา
2. ประสบการณ์ และ จิตสำนึกของการเป็นครู
3. จิตวิทยา เกี่ยวกับเด็ก

จะเห็นได้ว่า สมรรถภาพด้านการสอนของครูศิลปะนั้น มีความสำคัญในกระบวนการ จัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ด้านที่สนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนการสอน

โดยทั่วไปศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มีหลักการในการศึกษาแก่นักเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ส่งเสริมศิลปนิสัยให้แก่ผู้เรียน ตามความเหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2528)

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์ (2520) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของวิชาศิลปศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิชัย วงษ์ใหญ่ ที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า ศิลปะในความหมายของ การศึกษา คือ วิชาที่ให้เด็กเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้มีโอกาสสร้างสรรค์ แก้ปัญหา มีประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพ มีความสามารถในการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่าง คล่องแคล่ว สัมพันธ์กับความคิดและการแสดงออก และ เลิศ อานันตะนะ (2518) ได้กล่าว เสริมว่า คุณค่าที่แท้จริงของวิชาศิลปศึกษาอยู่ที่กระบวนการเรียนรู้ อันเกิดจากความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ การค้นพบ ความรับผิดชอบ และการร่วมมือกับผู้อื่น นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ศิลปะจึงเป็นวิชาหนึ่งที่มีความจำเป็นต้องจัดไว้ในหลักสูตร

เพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในหลายด้าน ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข และเจริญก้าวหน้า

ด้วยเหตุผลดังกล่าว วิชาศิลปศึกษาจึงจำเป็น และเป็นรายวิชาที่ต้องจัดไว้ในหลักสูตรในระดับประถมศึกษา จากโครงสร้างเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จากโครงสร้างเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้บรรจุวิชาไว้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (สสน.) นี้จุดประสงค์เพื่อพัฒนา และสร้างเสริมนิสัยที่ดีงามให้แก่ผู้เรียน เป็นผู้มีความรู้ รู้จักแสดงออกด้านความงาม มีคุณลักษณะที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่าง เป็นสุข และมีความเจริญก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต (สุมิตร คุณานุกร, 2520)

ในสภาพปัจจุบัน แม้การจัดการศึกษาทางด้านศิลปศึกษาจะก้าวหน้าไปเพียงใดก็ตาม พบว่าการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในหลายส่วนของประเทศ ยังประสบปัญหาอยู่ซึ่งเป็นปัจจัยทำให้ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาลดลงไป อันส่งผลถึงการพัฒนารเรียนการสอนในส่วนรวมด้วย ซึ่ง สลักพันธ์ ศรีบริ (2530) ได้ให้ความเห็นว่า ปัญหาประการหนึ่งเกิดจากครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาไม่ได้จบทางด้านศิลปศึกษาโดยตรง ทำให้ไม่เข้าใจถึงปรัชญาและวัตถุประสงค์ของศิลปศึกษา ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลทางศิลปศึกษา อีกประการหนึ่ง ครูศิลปะส่วนหนึ่งจะเน้นที่การสอน และการจัดกิจกรรมมากกว่าการให้เวลาและให้ความสนใจเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผล

นอกจากนี้ครูส่วนหนึ่งรู้สึกว่าคุณค่าทัศนคติ และความสามารถทางศิลปะ ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีโอกาสในการจัดอบรม หรือสัมมนาเกี่ยวกับศิลปศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการสอน (สังคม ทองมี, 2529)

ประเทศ สุขสถิต (2529) ได้ให้ความเห็นว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาว่า ปัญหาเกิดจากสาเหตุ 3 ประการ คือ

1. ระบบบริหาร
2. หลักสูตรทางวิชาการ
3. วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน

เลิศ อานันท์นะ (2523) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอน
ในระดับประถมศึกษาว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เกิดจาก

1. ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องเขียน และ เทคโนโลยีที่ทันสมัย
2. ขาดแคลนครุศิลปศึกษาที่ศึกษาทางด้านศิลปศึกษาโดยตรง
3. ครูสอนศิลปศึกษา มักใช้วิธีสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางของการสอน
4. พ่อแม่ และผู้ปกครองไม่ให้การสนับสนุน และมองไม่เห็นความสำคัญของวิชา
ศิลปศึกษา และมีความคิดว่าศิลปศึกษาเป็นวิชาที่ไร้ผลสิ้นเปลือง และไม่จำเป็น
5. ผู้บริหารบางคนขาดความเข้าใจ มองไม่เห็นคุณค่าของวิชาศิลปศึกษา และ
ไร้สุนทรียภาพ มักใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะผู้บริหาร จัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็น
ของตนเอง หรือทางโรงเรียนใช้ชั่วโมงสอนวิชาศิลปศึกษาสอนวิชาอื่น
6. ครูยังใช้วิธีวัดผล และประเมินผลโดยนิยมให้คะแนนเป็นตัวเลข ซึ่งพิจารณา
ผลงานเด็กตามระดับมาตรฐานและความเข้าใจของครู ครูได้ตัดนำผลงานของนักเรียนไป
เปรียบเทียบกับนักเรียนคนอื่น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูขาดความเข้าใจถึงวิธีวัดผล และ
ประเมินผลศิลปศึกษา
7. กิจกรรมที่ครูจัดไม่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน
8. การนิเทศติดตามผล การให้บริการด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียน
การสอนศิลปศึกษาในด้านต่าง ๆ ยังกระทำได้น้อย การนิเทศส่วนใหญ่เน้นเฉพาะกลุ่มทักษะ
และกลุ่มประสบการณ์ชีวิต ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาในลักษณะต่อเนื่องต่อการจัดการเรียน
การสอนศิลปศึกษา

ประเสริฐ ศรีรัตน (2529) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาในระดับ
ประถมศึกษา โดยจำแนกปัญหาออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ปัญหาอันเป็นผลกระทบที่เกิดจากครูผู้สอน พบว่า ครูส่วนใหญ่ ไม่มีพื้นฐานทาง
ศิลปศึกษาโดยตรง ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจตลอดจนทักษะ และประสบการณ์ด้านศิลปะ
ซึ่งส่วนใหญ่ภาระหน้าที่การสอนจะเป็นของครูประจำชั้น ซึ่งต้องอาศัยความถนัด ถ้าครูไม่มี
ความถนัดทางศิลปะ วิชาศิลปศึกษามักจะถูกปล่อยปละละเลย ครูผู้สอนไม่สนใจศึกษาหลักสูตร
และแผนการสอนอันเป็นเอกสารที่ให้รายละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่ครู โดยเฉพาะ

แผนการสอนในแต่ละระดับชั้น ครูมักจะสอนไปตามความเคยชิน ขาดความกระตือรือร้น และมักมีทัศนคติต่อ "ศิลปะ" ว่า ผู้ที่จะสร้างผลงานทางศิลปะนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีพรสวรรค์

2. ปัญหาอันเป็นผลกระทบจากผู้บริหาร ผู้บริหารในระดับประถมศึกษา มักขาดพื้นฐานทางการศึกษาทางศิลปศึกษาโดยตรง ดังนั้นจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญ ส่วนใหญ่มักจะมุ่งเป็นเฉพาะวิชาที่อยู่ในกลุ่มทักษะ โดยหวังว่าถ้าผู้เรียนมีความรู้ในวิชาหลักจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาทางด้านสติปัญญา และด้วยความเข้าใจที่ว่าศิลปศึกษานั้นใครก็สอนได้ ทำให้การสอบคัดเลือกบรรจุเข้าทำงานไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัคร บางโรงเรียนอาจมีครูที่จบทางด้านศิลปศึกษาโดยตรง แต่ผู้บริหารมองไม่เห็นคุณค่าของศิลปศึกษา ถือว่าศิลปศึกษาเป็นวิชาที่พุ่มเพื่อยลื่นเปลือก การอนุมัติเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ จึงถูกจำกัดจำนวนลงไปด้วย

3. ปัญหาอันเป็นผลกระทบจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้ลูกหลานของตนได้เรียนวิชาการต่าง ๆ มากกว่าศิลปศึกษา เพื่อนำความรู้ไปสอบเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เครื่องมือ อุปกรณ์มีราคาแพงเกินความจำเป็น ในบางท้องที่ไม่มีจำหน่าย และหาซื้อยาก

4. ปัญหาอันเป็นผลกระทบจากตัวนักเรียน ครูจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมทางศิลปศึกษา ไม่เหมาะสมกับการของนักเรียนทำให้รู้สึกว่า ศิลปะเป็นเรื่องยาก และเกินความสามารถของตน ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาศิลปศึกษา

ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาที่กล่าวมานั้น เป็นปัญหาทั่ว ๆ ไป และเป็นเพียงความเห็นและข้อสังเกตเพียงบางด้านของนักวิชาการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทางด้านศิลปศึกษา อันเป็นข้อเท็จจริงในระดับหนึ่งเท่านั้น

สำหรับการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4 อันประกอบด้วย จังหวัดตรัง กระบี่ พังงา ภูเก็ต และ ระนอง พบว่าการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาประสบปัญหาเช่นกัน นอกจากจะประสบปัญหาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับปัญหาดังที่กล่าวมาแล้ว ยังพบว่าสภาพพื้นที่ในหลายส่วนในเขตการศึกษา 4 มีลักษณะพิเศษทางภูมิศาสตร์ อันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบริหารการจัดการประสานงานระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาในระดับจังหวัด และโรงเรียน อันส่งผลถึงการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา

จากรายงานผลโครงการวิจัย และวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดกระบี่ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ระบุว่า ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ตลอดจนการกระจายตัวของโรงเรียนในท้องถิ่นห่างไกล และกันดาร พบว่า จังหวัดกระบี่มี

ลักษณะพิเศษทางภูมิศาสตร์ คือ มีเนื้อที่ส่วนหนึ่งของจังหวัดเป็นเกาะ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการบริหาร และการประสานงานทางการศึกษา

นอกจากปัญหาทางภูมิศาสตร์แล้ว พบว่า มีปัญหาด้านอื่น ๆ เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน คือ ปัญหาความขาดแคลนเกี่ยวกับครูที่มีความรู้ และประสบการณ์เฉพาะสาขาดังปรากฏในรายงานผลโครงการวิจัย และวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัดภูเก็ต ระบุว่า จังหวัดภูเก็ตยังขาดบุคลากรที่มีความสามารถพิเศษทางพลศึกษา ดนตรี-นาฏศิลป์ ศิลปะศึกษา และครูสอนวิชาการงาน และพื้นฐานอาชีพ (ส.ก.ศ. 2526)

ในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 ได้มีนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษา อันสืบเนื่องมาจากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้ประเมินผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่า การจัดการศึกษาเพื่อสร้างลักษณะนิสัยที่ดียังไม่เป็นที่พอใจของหลายฝ่าย (ส.ก.ศ. 2525) อย่างไรก็ตามนโยบายเร่งรัดคุณภาพทางการศึกษาให้บรรลุตามจุดหมายที่วางไว้นั้น ต้องอาศัยการปรับปรุงคุณภาพหรือพัฒนาสมรรถภาพครูอาจารย์ ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างค่านิยม วัฒนธรรม และจริยธรรมของคนในสังคมให้ดีขึ้น สามารถคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และแก้ปัญหาได้ (กองบรรณาธิการ, 2528)

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา ได้มีผู้ทำวิจัยไว้หลายเรื่องดังนี้

กรมวิชาการ (2524) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า

1. วิธีสอนของครูที่ใช้มากที่สุดในการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ การมอบหมายงานให้นักเรียนทำ (ร้อยละ 28) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 วิธีสอนที่พบมากที่สุดคือ ครูสาธิตให้นักเรียนครู (ร้อยละ 33)

2. ด้านการเน้นกระบวนการกลุ่มของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ไม่ปรากฏในรายงาน) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 คือ การให้นักเรียนทำงานเป็นรายบุคคล (ร้อยละ 59)

3. ด้านการใช้อุปกรณ์การสอนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครูไม่ได้ใช้อุปกรณ์ (ร้อยละ 58) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ใช้อุปกรณ์ (ร้อยละ 63)

4. ด้านการพัฒนาให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนมีความกล้าแสดงออกในการทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

5. ด้านการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ครูให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำนักเรียนอย่าง เป็นกันเองมากที่สุด

6. ด้านระเบียบในห้องเรียนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า บรรยากาศในห้องเรียนสนุกสนาน และมีชีวิตชีวา

7. ด้านการฝึกให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเอง ของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนทำงานด้วยความตั้งใจ

กษมา สารสมุทร (2524) ได้ทำการศึกษาปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่า

1. ครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงรายค่อนข้างมีปัญหาในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน การเลือกวิธีการและเทคนิคการสอน

2. ครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงรายที่สอนในโรงเรียนใกล้กับจังหวัด ค่อนข้างมีปัญหาในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน การเลือกวิธีการ และเทคนิคการสอนการผลิตและการใช้สื่อการสอน

จากความคิดเห็นของนักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ศิลปศึกษา ประกอบด้วยปัญหาในด้านต่าง ๆ อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน และปัญหาซึ่งนับว่าสำคัญ คือ ความขาดแคลนครูสอนศิลปศึกษาที่จบมาโดยตรง การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษานี้ ครูประจำชั้นจะเป็นผู้ทำหน้าที่สอนศิลปศึกษา แม้ว่าครูประจำชั้นสามารถทำการสอนศิลปศึกษาได้เพียงแต่เข้าอุปนิสัยใจคอของผู้เรียน สามารถให้คำแนะนำสามารถกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนแสดงออกทางศิลปะ (วิโรจน์ ชาทอง และ ทำนอง จันทิมา, 2517) อย่างไรก็ตามแม้ครูประจำชั้นจะสอนศิลปศึกษาได้ แต่ครูที่จะสอนศิลปศึกษาได้นั้นจะต้องมีความรู้ และประสบการณ์ทางศิลปะ จากรายงานการวิจัยของ สุจินนา วัชรพรรณ (2517) เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ที่มีต่อวิชาศิลปศึกษา พบว่า คุณลักษณะของครูศิลปศึกษาที่นักเรียนชอบคือ ครูที่สอนเก่ง อธิบายเข้าใจดี สอนสนุก มีอุปกรณ์ประกอบการสอน มีการอธิบายพร้อมยกตัวอย่าง ดังนั้นครูสอนศิลปศึกษาที่จะมีคุณลักษณะดังกล่าว

จะต้องมีความรู้ในวิชาศิลปศึกษาทั้งภาคทฤษฎี และ ภาคปฏิบัติ สามารถปฏิบัติงานทางศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ผดุง พรหมมูล, 2522) จากรายงานการวิจัยของ ไพโรจน์ รุจิวิจักขณ์ (2528) เกี่ยวกับความรู้ และ เจตคติต่อศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ครูประถมศึกษาที่สอนวิชาศิลปศึกษามีความรู้เกี่ยวกับวิชาศิลปศึกษาค่อนข้างต่ำ ครูพิเศษที่สอนศิลปศึกษา และครูประจำชั้นมีความรู้แตกต่างกัน ครูที่มีวุฒิปริญญาตรี มีความรู้เกี่ยวกับศิลปศึกษามากกว่าผู้ที่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี สำหรับเจตคติต่อวิชาศิลปศึกษาของครูสอนศิลปศึกษาในระดับดีมาก จากรายงานผลการวิจัยดังกล่าวแม้จะเป็นปัญหาเพียงบางส่วนของครูสอนวิชาศิลปศึกษาทั้งประเทศ แต่ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าครูประจำชั้นที่สอนวิชาศิลปศึกษาในห้องที่ และเขตการศึกษาอื่น น่าจะมีลักษณะของปัญหาที่คล้ายคลึงกัน และความรู้ทางด้านศิลปศึกษาถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษา

ดังนั้นการศึกษาปัญหา และความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษา ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบโดยเฉพาะครูโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจะต้องได้รับความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม แม้ครูเหล่านั้นอาจจะเคยมีประสบการณ์ด้านการอบรมมาจากสถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาแล้วก็ตาม ครูโรงเรียนประถมศึกษาจำเป็นต้องเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เนื่องจากความเจริญด้านการศึกษา และสภาพแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ครูจะต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อสภาพการณ์ และสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาด้วย

การพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษานั้น ควรได้รับการพัฒนาทั้งครูใหม่ และครูที่ทำการสอนมานานแล้ว เพราะครูที่เพิ่งจบจากสถาบันการศึกษามักจะขาดประสบการณ์ในเรื่องการสอน ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับวิชาที่ทำการสอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่จบมา ส่วนในด้านการผลิตครูในสถาบันที่ผลิตครูระดับวิทยาลัยครู พบว่า สถานภาพของวิชาครูกำลังเป็นปัญหา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัวครูซึ่งต้องหามาตรการแก้ไขอย่างเร่งด่วน (สำเร็จ ประเสริฐสุข, 2532) ส่วนครูประจำการที่ทำการสอนมานาน ควรได้รับการเพิ่มพูนความรู้เช่นเดียวกันเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวของสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การดำเนินงานดังกล่าวนี้ต้องมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ไม่ว่าเป็นการพัฒนาในด้านใดก็ตาม จำเป็นต้องศึกษาปัญหาและความต้องการของครูเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านนั้น เพื่อเป็น

แนวทางในการวางโครงการ การพัฒนาสมรรถภาพที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอน ซึ่งจะมีผลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เพราะครูที่มีสมรรถภาพการสอนที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สามารถจัดประสบการณ์ และสร้างประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน เพื่อพัฒนาเด็ก ครูจำเป็นต้องเข้าใจบทบาทของตนเอง รู้เทคนิคในการสอนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตร เทคนิคการสร้างสื่อการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนครูสามารถช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาได้ (สุนน อมรวิวัฒน์, 2524)

ด้วยสภาพปัญหา และความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า เพื่อรวบรวมข้อมูล และข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหา และความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปะศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษาในด้านต่าง ๆ อันเป็นแนวทางในการวางโครงการในการฝึกอบรมและให้บริการทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษาแก่ ครู ผู้บริหาร ระดับ โรงเรียน ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 4 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปะศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 4 ในด้านการเตรียมการสอน วิธีสอนและเทคนิคการสอน วัสดุและสื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล และการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่มีวุฒิทางศิลปะศึกษา ซึ่งทำการสอนวิชาศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4 ปีการศึกษา 2533

2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปะศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านวิธีสอน และเทคนิคการสอน ด้านวัสดุ และสื่อการสอน ด้านวัดผล และประเมินผล และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำตอบ และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามถือว่า เป็นการแสดงความคิดเห็น จากสภาพความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษา หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นผลมาจากความรู้ ความเข้าใจทักษะ ความคิดรวบยอด อุดมนิสัย หรือบุคลิกภาพ ซึ่งมีผลทำให้เกิดความสามารถและพฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่สามารถสังเกตได้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา

ศิลปศึกษา หมายถึง วิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยให้มีพฤติกรรมอันดีงามทางศิลปะ ช่วยให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มีโอกาสสร้างสรรค์ แก้ปัญหา มีประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพ สามารถใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้สัมพันธ์กับความคิดและการแสดงออก

ครูโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการประถมศึกษา พุทธศักราช 2523

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นข้อมูลให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาระดับประถมศึกษา ได้ร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหา กำหนดแนวทางในการฝึกอบรม และให้บริการทางการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 4

2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้วิจัย ในการทำวิจัยต่อเนื่องเพื่อหาข้อสรุปในด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษา และเขตการศึกษาอื่น ๆ เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนของครูสอนศิลปศึกษา